

Rolul medicinei legale în combaterea fenomenului „femeia - victimă a violenței domestice”

Camelia Buhaș, Gabriel Mihalache, Carmen Radu

Abstract: The role of forensic medicine in preventing domestic violence. A domestic abuse is any kind of violent act, physically or emotionally, that take place between the members of a family. A domestic abuse may be a physical, mental or sexual aggression. The authors establish, upon their medical experience, that this kind of violence involves women as victims and it is considered to be one of the major reasons for destroying the relationship between the members of a family. Based on this fact, the authors presented a statistical case on the domestic abuse on women. They illustrated a statistical case with graphics and tables containing items that show: the age of the victims, medium of providence, the mechanism of making the wounds, the factors that encouraged the domestic abuse and the circumstance of the aggressors. The conclusions they reached can be considered an alarm signal on the gravity of this social phenomenon.

Key words: Domestic abuse, Women, Social phenomenon

Violența intrafamilială este un fenomen cu profunde implicații de ordin negativ atât pentru individ cât și pentru familie și societate având o răspândire mult mai mare decât s-a crezut ce nu ține seama de bariere teritoriale, sociale sau economice. Violența domestică reprezintă orice act vătămător, fizic sau emoțional care are loc între membrii unei familii. Ea reprezintă o acțiune violentă dusă la îndeplinire de unul dintre membrii acesteia cu rol marital, parental, sau de îngrijire, către alții cu roluri reciproce. Exercitată mai ales împotriva femeilor, aceasta este considerată una dintre formele grave de încălcare a drepturilor femeii și una dintre cauzele majore de distrugere a relațiilor familiale.

Zilnic un număr mare de femei sunt victime ale actelor de agresiune fizică, psihică sau sexuală în cadrul propriilor cămine.

Problema violenței în familie a intrat recent în atenția opiniei publice, ca urmare a presiunilor exercitate de către organizațiile de femei (1993 – Viena – Conferința Mondială a Drepturilor Omului – s-a declarat necesitatea protejării femeii atât în viața publică cât și în cea privată; 1994 – Cairo – Conferința Internațională a Populației și Dezvoltării – s-a adus în discuție problema egalității între femei și bărbați cu privire la viața sexuală și la reproducere).

În România violența domestică este un fenomen larg răspândit, mult mai răspândit decât arată sondajele, pentru simplul fapt că multe dintre aceste acte de violență nu sunt raportate poliției iar victimele, majoritatea femei, nu se prezintă nici pentru un consult medico-legal. Astfel, deși există o continuă creștere a numărului cazurilor de violență în familie, acest fenomen rămâne în cele mai multe cazuri un secret de familie.

Din cele expuse rezultă că violența domestică este exercitată cu precădere împotriva femeilor. Ea se poate manifesta sub formă de agresiune fizică, psihică sau sexuală.

- **Violența fizică** – este de obicei recurentă și escaladează atât în frecvență cât și în severitate. Include:
 - împingerea sau îmbrâncirea victimei;
 - lovirea victimei cu diverse obiecte dure (pumn, palmă, corp contondent);
 - agresarea victimei cu o armă;
 - imobilizarea, legarea sau reținerea victimei;
 - abandonul victimei într-un loc periculos;
 - refuzul de a ajuta victima când aceasta este bolnavă sau rănită.
- **Violența emoțională sau psihologică** – poate precede sau însoți violența fizică. Include:
 - amenințarea cu vătămarea;
 - izolarea fizică sau socială a victimei;
 - gelozia și posesiunea duse la extrem;
 - privarea de resurse materiale pentru nevoile fundamentale;
 - intimidarea, degradarea și umilirea victimei;
 - acuzațiile false, blamarea victimei pentru orice.
- **Violența sexuală** – reprezintă cel mai dificil aspect de abuz al violenței domestice pentru femeie. Include:
 - orice formă de sex forțat sau de degradare sexuală;
 - încercarea de a face victima să aibe acte sexuale împotriva voinței sale;
 - continuarea activității sexuale atunci când victima nu este pe deplin conștientă, nu își dă acordul, îi este teamă să dea un răspuns negativ;
 - obligarea victimei să întrețină relații sexuale fără protecție împotriva sarcinii sau a bolilor cu transmitere sexuală;

Conform unui studiu statistic efectuat de către Direcția de Muncă și Solidaritate Socială și Familie din cadrul județului Bihor, ca factori favorizanți ai violenței domestice amintim:

- **Gândirea patriarhală și tradițională în privința relațiilor dintre sexe și ierarhia acestora:**

Românii au o gândire patriarhală și tradițională în ceea ce privește relația dintre sexe și ierarhia dintre acestea. Astfel:

- 58 % dintre români consideră că este de datoria femeii să aibe grijă de casă iar 65 % dintre aceștia cred că e de datoria bărbaților să aducă bani în casă;
 - 39 % dintre români consideră că în familia lor este preferabil să conducă bărbatul;
 - femeia este percepută de 21 % dintre români ca o proprietate a bărbatului iar 5 % dintre aceștia consideră că femeia trebuie bătută din când în când pentru că “*știe ea de ce*”;
- Rezultă deci că feminitatea este asociată cu ascultarea, docilitatea, supunerea.

Această distribuire a rolurilor, în funcție de sex, este fundalul pe care se desfășoară actele de violență împotriva femeii, oferindu-i agresorului justificări și pretexte iar victimei culpabilitate.

În România femeile din familii organizate în mod patriarhal sunt mai expuse riscului de a fi agresate.

- **Nivelul de trai scăzut asociat cu alcoolismul:**

În România, violența în familie, atât în mediul urban cât și în cel rural, afectează mai ales familiile sărace. Veniturile reduse, șomajul, mediul social și familial agresiv, lipsa mijloacelor de subsistență ale femeii și consumul cronic de alcool al bărbatului, sunt cauze care determină creșterea fenomenului. Astfel:

- 38 % dintre femeile care raportează cazuri de violență fizică în familie provin din familii foarte sărace, care nu au venituri pentru a asigura strictul necesar;
- 22 % dintre victime provin din familii unde cineva a intrat de curând în șomaj;
- veniturile victimelor sunt în general reduse – 29 % dintre victime se încadrează în categoria venit mic, 25 % în categoria venit mediu, 20 % nu au o sursă proprie de venit iar 15 % au venituri foarte mici;

- **Situația educațională a victimelor:**

- 29 % dintre victime au absolvit liceul;
- 19 % dintre victime au absolvit o școală profesională;
- 16 % dintre victime au început liceul dar nu l-au terminat;

Se constată că femeile victime ale violenței domestice sunt în mare parte persoane care au un nivel educațional scăzut.

- **Situația agresorilor:**

- vârsta lor: 39 % - se încadrează în categoria de vârstă 36 – 45 ani, 24 % - în categoria de vârstă 46 – 55 ani iar 23 % - în categoria de vârstă 26 – 35 ani.
- ocupația: 54 % - muncitori calificați, 20 % - muncitori necalificați, 13 % - funcționari.

Pornind de la acest studiu efectuat în cadrul județului Bihor privind factorii favorizanți ai violenței domestice am efectuat un studiu statistic asupra femeilor victime ale violenței domestice, care s-au prezentat pentru consult în cadrul Serviciului Județean de Medicină Legală Bihor – Oradea. Am obținut următoarele rezultate:

1. Ponderea expertizelor pe persoana în viață în caz de agresiune, din totalul expertizelor pe persoana în viață efectuate la SML Bihor pentru intervalul de timp 2004 - 2006.

Tabelul 1

<i>Intervalul studiat</i>	<i>Totalul expertizelor</i>	<i>În caz de agresiune</i>	<i>La cererea persoanei</i>	<i>La cererea organului de urmărire penală</i>
2004 -2006	8976	3439	3160	279
Procente	100%	38,31%	35,20%	3,10%

2. Repartiția cazurilor de agresiune pe sexe.

Tabelul 2

<i>Anul Sexul</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2004-2006</i>	<i>Procente</i>
<i>Masculin</i>	672	612	754	2038	59,26%
<i>Feminin</i>	429	440	532	1401	40,73%

Din cele 1401 femei victime ale unei agresiuni, care s-au prezentat în cadrul SML Bihor-Oradea pentru eliberarea unui act medico-legal, 851 au fost victime ale unei agresiuni domestice.

3. Repartiția cazurilor după grupa de vârstă a femeilor, victimele ale violenței domestice .

Tabelul 3

<i>Anul Vârsta în ani</i>	<i>2004-2006</i>	<i>Procente</i>
21-30	263	30,46%
31-40	174	19,99%
41-50	154	17,58%
51-60	125	14,27%
61-70	94	10,54%
71-80	41	4,29%

Se observă că, cele mai multe femei, victime ale violenței domestice, au vârsta cuprinsă între 21 – 40 ani.

4. Repartiția cazurilor după mediul de proveniență al femeilor, victime ale violenței domestice.

Tabelul 4

<i>Anul</i>		<i>2004 - 2006</i>	<i>Procent</i>
<i>Mediul</i>	<i>Urban</i>	480	56,61%
	<i>Rural</i>	367	43,38%
	<i>Străin</i>	4	0,58%

5. Repartiția cazurilor după mecanismul de producere al leziunilor constatate.

Tabelul 5

<i>Mecanismul de producere</i>	<i>Numărul de cazuri</i>	<i>Procente</i>
Lovirea activă cu corp dur	569	66,90%
Lovirea activă urmată de cădere	90	10,53%
Lovire cu arme albe	53	6,20%
Alte mecanisme (zgâriere, comprimare, mușcătură)	139	16,36%

6. Repartiția cazurilor în funcție de gravitatea leziunilor, apreciată prin numărul de zile de îngrijiri medicale.

Tabelul 6

<i>Încadrarea juridică a leziunilor produse în cazul agresiunilor</i>	<i>Procente</i>
Art.180 C.P.	92,96%
Art.181 C.P.	6,515
Art.182 C.P.	0,52%

Concluzii ale studiului statistic:

1. Din totalul de 8976 expertize medico-legale efectuate în intervalul de timp 2004 – 2006 la SML Bihor – Oradea, 3439 au fost efectuate urmare a unei agresiuni.
2. 40,73% dintre victimele agresiunilor studiate au fost de sex feminin.
3. Din totalul de 1401 femei care s-au prezentat la SML Bihor – Oradea urmare a unei agresiuni, 851 au fost victimele unei violențe domestice.
4. Majoritatea femeilor agresate în mediu familial în intervalul de timp luat în studiu au provenit din mediul urban.
5. Cele mai multe leziuni s-au produs prin lovire activă cu corp dur (tip palmă, pumn, picior) și au necesitat sub 20 zile de îngrijiri medicale, fapta fiind încadrată la art. 181 CP, aspect mai puțin relevant deoarece majoritatea femeilor au susținut, cu ocazia examinării, că vor folosi actul medico-legal ca probă în cadrul procesului de divorț.

Concluzii

- Conform studiului statistic efectuat violența domestică asupra femeii este un fenomen din ce în ce mai frecvent și în creștere de la an la an cu toate că, așa cum am menționat la început, numărul real al victimelor rămâne necunoscut.
- Printre factorii determinanți ai acestui tip de violență se numără: distribuția inegală de venituri în familie, supremația bărbatului și deținerea exclusivă de către acesta a bunurilor familiei, conflictele permante dintre soți și nu în ultimul rând organizarea pe model patriarhal al familiei.
- Până în prezent nu există foarte multe date referitoare la violența în familie asupra femeii în România din motive deja cunoscute: teama, rușinea victimelor de a vorbi pe această temă, sentimentul de culpabilitate.
- Statisticile oficiale arată un număr mare de victime cu toate că subestimează numărul cazurilor de violență domestică a femeii din cauza reticentei victimelor de a le raporta.
- Este necesară conștientizarea populației asupra existenței fenomenului de violență domestică dar și popularizarea măsurilor concrete prin care acest fenomen poate fi prevenit și combătut.

Propuneri

- o Înființarea la nivel local a unui centru de consiliere a victimelor violenței domestice.
- o Încurajarea dezvoltării atitudinilor și comportamentelor non-violente în vederea atingerii obiectivului **“toleranță zero”** față de violența în familie.

Bibliografie

1. **Astărăstoae V. și colab.** – Ghid practic de Medicină Legală pentru juriști, Ed. Contact internațional, Iași 1993.
2. **Beliș V. L.** - Îndreptar de practică medico-legală, Ed. Medicală, București 1990.
3. **Cocora L.** – Curs de Medicină Legală, Ed. Mira Design, Sibiu 2003.
4. **Dermengiu D.** – Medicină Legală – note de curs, Ed. Tehnoplast, București, 2001
5. **Dermengiu D.** – Patologie medico-legală, Ed. Viața medicală românească, București 2002.